

Pracuję legalnie

JAROSŁAW CICHON

ВИ ПРАЦЮЄТЕ У ПОЛЬЩІ? ПРАЦЮЙТЕ ЛЕГАЛЬНО!

Довідник для працівників-іноземців

**Pracuj i zatrudniaj
legalnie**

ZUS

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Jarosław Cichoń

ВИ ПРАЦЮЄТЕ У ПОЛЬЩІ? ПРАЦЮЙТЕ ЛЕГАЛЬНО!

Довідник
для
працівників-іноземців

Варшава 2019

Projekt okładki
Dorota Zając

Opracowanie typograficzne i łamanie
Paula Buler

Opracowanie redakcyjne
Monika Kolutowska-Sokół

Tłumaczenie
Biuro Tłumaczeń KATALEJA,
Alla Dziklińska

Правовий стан: вересень 2019 р.

Copyright© Państwowa Inspekcja Pracy 3/2019

ДЕРЖАВНА ІНСПЕКЦІЯ ПРАЦІ
ГОЛОВНИЙ ІНСПЕКТОРАТ ПРАЦІ
ВАРШАВА 2019
www.pip.gov.pl

I.

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ, ПЕРШ НІЖ ВИ ПРИЇДЕТЕ У ПОЛЬЩУ

Якщо ви не є громадянином країни Європейського Союзу, Європейської економічної зони або Швейцарії, то можете легально працювати у Польщі тільки тоді, коли виконаєте разом три умови:

1. маєте дозвіл на працю або, принаймні дозвіл на тимчасове перебування та працю (тобто, так званий, єдиний дозвіл), дозвіл на сезонну роботу або заяву про доручення праці іноземцеві, внесену до реєстру заяв повітового управління праці (останнє стосується громадян України, Білорусі, Росії, Молдови, Грузії та Вірменії);
2. легально перебуваєте на території Польщі;
3. підстава вашого перебування у Польщі дозволяє вам працювати [це не є, наприклад, туристична віза або інший документ, який виключає працевлаштування (див. рамку в розділі V.1)] .

Окрім цього, перед початком праці роботодавець повинен завірити договір в письмовій формі, а також на протязі семи днів зареєструвати вас в системі соціального забезпечення (обов'язок реєстрації не стосується при договорі на виконання конкретного завдання).

1. Праця іноземців – громадян Європейського Союзу і Європейської економічної зони та членів їхніх родин – громадян третіх країн.

Громадяни держав-членів Європейського Союзу та Європейської економічної зони, а також громадяни Швейцарії, на відміну від іноземців, з так званих третіх країн, користуються особливим статусом з точ-

ки зору можливості працевлаштування в Польщі. Таким іноземцям не потрібен дозвіл на працю. Їх не стосується також обов'язок отримання візи або дозволу на тимчасове перебування у Польщі (підтвердженого картою перебування).

Це стосується громадян:

- країн-членів Європейського Союзу, тобто: Австрії, Бельгії, Данії, Фінляндії, Франції, Греції, Іспанії, Нідерландів, Ірландії, Люксембургу, Німеччини, Португалії, Швеції, Великобританії та Північної Ірландії, Італії, Кіпру, Чехії, Естонії, Литви, Латвії, Мальти, Словаччини, Словенії, Угорщини, Румунії, Болгарії та Хорватії;

Європейської економічної зони, тобто, усіх перерахованих вище, а також Ісландії, Норвегії та Ліхтенштейну;

Швейцарії.

Іноземець з третьої країни (напр. громадянин України) може працювати на території Польщі без дозволу на працю, якщо він супроводжує на цій території громадянина країни ЄС/ЄЕЗ або Швейцарії у якості члена його сім'ї, тобто являється чоловіком/дружиною, безпосереднім наслідником (дитиною) громадянина Європейського Союзу та Європейської економічної зони або Швейцарії, або наслідником чоловіка/дружини – до 21 року, або особою, яка є на утриманні іноземця або його чоловіка/дружини (напр. батьки).

2. „Brexit” – важливо, якщо ти член сім'ї громадянина Великої Британії

На момент актуалізації данної інформації (кінець вересня 2019 р.) ще не була визначена форма і термін виходу Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії з Європейського Союзу. Вихід планується 31 жовтня 2019 року, але з'явилась інформація про можливе його продовження до 31 січня 2020 року.

Умови виходу Великої Британії з ЄС і її майбутні стосунки з Союзом повинні бути вказані в договорі, укладеному між Великою Британією і Європейським Союзом.

Натомість, з приводу небезпеки виникнення „brexitu” без укладення спеціального договору (так званого „твердого brexitu”), польський парламент 15 березня 2019 року ухвалив спеціальний закон, який регулює деякі справи, які стосуються виходу Великої Британії і Північної Ірландії з Євросоюзу та Європейської економічної спільноти **без** спеціального договору, про який йдеться в ст. 50 пункт 2 Закону про Європейський Союз. Цей закон передбачує, що громадянину Сполученого Королівства і членові його сім’ї видається, згідно з письмовою заявою, дозвіл на тимчасове або постійне проживання. Громадянин Сполученого Королівства і член його сім’ї, який перебуває на підставі дозволу на тимчасове проживання мають право працювати без дозволу на працю (також не вимагається дозвіл на працю під час очікування на дозвіл на тимчасове або стале перебування).

3. Коли ви можете працювати у Польщі без дозволу?

Ситуації, в яких іноземці не зобов’язані мати дозвіл на працю, були вказані, зокрема, в ст. 87, п. 1 і 2 та ст. 88, п. 1 Закону від 20 квітня 2004 р. „Про промоцію працевлаштування та установи ринку праці”, а також у Постанові міністра праці та соціальної політики від 21 квітня 2015 р. у справі випадків, в яких доручення виконання праці іноземцеві на території Республіки Польща допускається без необхідності отримання дозволу на працю.

Працювати без дозволу на території Польщі можна, якщо ви маєте у Республіці Польща:

- статус біженця,
- додатковий захист,
- дозвіл на постійне перебування,
- дозвіл на перебування довгострокового резидента Європейського Союзу,
- дозвіл на перебування з гуманітарних причин,
- дозвіл на толероване перебування або
- користується тимчасовим захистом у Польщі.

Інші ситуації, в яких **іноземці звільнені від обов’язку мати дозвіл на працю**, стосуються, зокрема, іноземців, які є:

- власниками дійсної **Карти поляка** (див. **рамку** нижче);
- **одним з подружжя громадянина Польщі**, – якщо у них є **дозвіл на тимчасове перебування** на території Польщі, наданий **у зв'язку з укладенням шлюбу**;
- **студентами вищих навчальних закладів денної форми навчання** Республіки Польща (див. **пункт 5**) або учасниками **денної форми навчання в докторантурі** у вищих навчальних закладах Польщі;
- **випускниками польських понадгiмназійних шкіл, вищих навчальних закладів денної форми навчання або денної форми навчання в докторантурі у польських навчальних закладах**, в наукових інститутах Польської академії наук (див. **п. 6**) або науково-дослідних інститутах, що працюють на основі положень про науково-дослідні інститути;
- **вчителями іноземної мови**, які працюють у дитячих садках, школах, організаціях, центрах, установах з підготовки вчителів або коледжах, про які йдеться в положеннях про систему освіти, або в Корпусі добровільної праці;

Карта поляка

Іноземцеві, який доведе свою приналежність до польського народу, консул може видати Карту Поляка (щодо громадян Білорусі, то органом, який видає Карту, є також воєвода Підляського воєводства). Від 14 липня 2019 р. Карта Поляка може бути видана іноземцям зі всіх країн світу. До цього вона видавалась тільки громадянам Вірменії, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Росії, Таджикистану, Туркменістану, України, Узбекистану, Естонії, Литви та Латвії. **Цей документ дає можливість працювати у Польщі без дозволу на працю. Власник Карти Поляка також звільнений від консульських зборів за прийом та розгляд заяви на отримання національної візи з метою використання прав, що виникають внаслідок володіння цією Картою.**

- **спортсменами**, які виконують роботу строком **до 30 днів у календарному році** для суб'єкта з місцезнаходженням на території Польщі, **у зв'язку зі спортивними змаганнями**.

4. Іноземець – випускник польської понадгimназiаль-ної школи може працювати без дозволу на працю

Закони передбачують можливість працювати без дозволу на працю іноземцями - випускниками польських понадгimназiальних шкіл. В польській системі освіти (котрий на даний час знаходиться в стані переорганізації в зв'язку з вигашенням гimназій) поліцеальна школа, як місце навчання для випускників середніх шкіл (ліцеїв і технікумів), належить, разом з цими школами, до групи понадгimназiальних шкіл. Тому іноземець, який закінчив поліцеальну школу може працювати на території Польщі без дозволу на працю. Також немає обов'язку реєструвати в Повітовому Управлінні Праці заяву про доручення виконання праці.

Немає значення, чи закінчена іноземцем школа поліцеальна була державною чи приватною, як і те, чи навчання було в стаціонарній чи заочній формі.

Іноземець може користуватись правом доступу до ринку праці без відповідних дозволів не залежно від посади, на котрій працює (вона не мусить бути зв'язана із закінченою спеціальністю в поліцеальній школі). Вище згаданий привілей має безтерміновий характер (хіба що в майбутньому змінилися б закони). Іноземець повинен відповідно задокументувати свої привілеї до виконання праці без дозволу на працю, пред'являючи роботодавцеві засвідчення про закінчення поліцеальної школи.

Згідно діючим законам, випускником поліцеальної школи являється особа, яка отримала свідоцтво про закінчення поліцеальної школи. Випускник не мусить здавати екзамени, які б підтверджували кваліфікації данної професії і отримати диплом, стверджуючий ці кваліфікації.

5. Дозвід на працю не вимагається, якщо іноземець являється студентом стаціонарної форми навчання в вищому навчальному закладі Польщі

Іноземці – студенти стаціонарної форми, навчаючись в Польщі, можуть працювати без дозволу на працю.

У Польщі навчання проводиться:

- 1) на першому рівні,
- 2) на другому рівні,
- 3) у формі єдиної магістратури.

Навчання проводиться в стаціонарній (денній) і нестаціонарній (в попередній термінології : заочній, вечірній, екстернатній) формі.

Іноземець, будучи студентом стаціонарної форми, навчаючись у Польщі, може працювати без дозволу на працю не залежно від того, чи вищий навчальний заклад є державною установою, чи приватною.

УВАГА!

Звільнення від дозволу на працю не стосується студентів, які навчаються у нестаціонарній формі.

Іноземець повинен відповідно задокументувати своє право працювати без дозволу на працю, пред'являючи роботодавцеві діючий студенський квиток, котрий посвідчує факт навчання в стаціонарній формі або засвідчення видане навчальним закладом.

6. Після закінчення стаціонарного навчання в вищому навчальному закладі в Польщі не вимагається дозвіл на працю

Ви можете працювати без дозволу на працю, якщо являєтесь випускниками стаціонарної форми навчання в Польських вищих навчальних закладах, не залежно від того, чи вищий навчальний заклад є державною установою, чи приватною.

УВАГА!

Звільнення з обов'язку отримання дозволу на роботу не стосується до випускників нестационарної форми навчання (заочної, вечірньої, екстернатної і тд.).

Іноземець повинен відповідно задокументувати своє право працювати без дозволу на працю, пред'являючи роботодавцеві диплом закінчення вищого навчального закладу у стаціонарній формі навчання. Натомість, якщо диплом іноземця стверджує закінчення нестационарної форми навчання, то працювати він зможе тільки при наявності дозволу на працю.

7. Як отримати дозвіл на працю?

Органом, який видає дозвіл на працю, є воєвода. Справи, пов'язані з цим, вирішує у воєводському управлінні ваш майбутній роботодавець і оплачує пов'язані з цим витрати. Роботодавець зобов'язаний інформувати вас про заходи, що вживаються у зв'язку з провадженням щодо надання або продовження дозволу на працю, а також про рішення, прийняті щодо видачі, відмови або скасування дозволу. Роботодавець також зобов'язаний дотримуватись належної старанності у провадженні щодо дозволу, продовження та скасування дозволу на працю. Після закінчення процедури роботодавець зобов'язаний надати вам одну копію дозволу на працю у письмовій формі.

УВАГА!

Згідно з новими положеннями з 1 січня 2018 р. обов'язок отримання дозволу на працю (або, принаймні, відповідного єдиного дозволу – на перебування та працю) стосується також і вас, якщо ваша праця полягає у веденні справ командитного товариства або командитно-акціонерного у якості генерального партнера або у роботі у якості прокуриса, і у зв'язку з цим ви перебуваєте на території Польщі протягом періоду, що перевищує загалом 6 місяців протягом наступних 12 місяців.

8. Легальна праця до моменту продовження дозволу

Заяву про продовження дозволу на працю ваш роботодавець повинен подати у воєводське управління не пізніше, ніж за 30 днів до закінчення терміну дії дозволу. **Якщо ви працюєте на основі трудового договору**, термін подачі заяви про продовження дозволу на працю у **того ж роботодавця і на тій самій посаді**, дотриманий, ваша праця на території Польщі є легальною - від дня подання заяви до дня, коли рішення про продовження дозволу стане остаточним. **Однак, ви не звільнюєтесь з обов'язку перебувати в Польщі на основі документу, котрий не виключає виконання праці (див. рамку у розділі V.1).**

9. Легальна праця іноземця під час очікування на дозвіл на перебування

Цей же принцип застосовується в ситуації, коли, **працюючи на основі трудового договору**, ви самі подали заяву про надання **дозволу на тимчасове перебування та працю** (або довгострокового резидента Європейського Союзу), для продовження праці, відповідно до наявного дозволу на працю або дозволу на перебування і працю. Таку заяву потрібно подати не пізніше, **ніж в останній день легального перебування у Польщі**.

Після закінчення дозволу на перебування, іноземець може знаходитись на території Польщі **на підставі печатки в паспорті**, котрий підтверджує факт реєстрації заяви і її верифікацію Воєводським управлінням на наявність формальних недоліків, і чи були вони виправлені в визначених термінах **(див. розділ V.3)**.

II.

ЗАМІСТЬ ДОЗВОЛУ – ЗАЯВА, ВНЕСЕНА У РЕЄСТР УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ

Якщо ви громадянин України, Білорусі, Росії, Молдови, Грузії чи Вірменії, ви можете працювати без дозволу на працю, але за умови, що:

- роботодавець подав у повітове управління праці, **відповідно до свого місцезнаходження або місця постійного проживання, письмову заяву про доручення вам виконання праці;**
 - повітове управління праці – **перед тим, як ви розпочнете працю – внесло цю заяву у реєстр заяв;**
 - праця виконується **на умовах, визначених в заяві (це стосується передусім вашої зарплати, яка не може бути нижчою від суми, зазначеної у заяві);**
 - вона виконується **протягом періоду не більше 6 місяців упродовж наступних 12 місяців (у цей строк зараховується праця у всіх роботодавців, які доручають вам працю у цьому періоді);**
 - це не є праця, яка віднесена законодавством до сезонної праці.
- Всі ці умови **повинні бути виконані разом!**

Праця, яка віднесена законодавством до сезонної праці, не може виконуватись на підставі заяви про доручення виконання праці! Таку працю можна виконувати тільки на підставі дозволу на сезонну працю (хіба що, іноземець звільнений з обов'язку мати дозвіл на працю).

1. Як рахувати 6 місяців на протязі наступних 12 місяців?

На підставі заяви про доручення праці (або декількох заяв), ви можете виконувати працю не довше ніж 6 місяців упродовж 12 наступних місяців, при чому цей час стосується суммарної праці у всіх роботодав-

ців. Виконання праці на основі такої заяви (заяв) не мусить відбуватись неперервно на протязі 6 місяців. Можуть виступати перерви в праці іноземця, але складники 6-місячного періоду мусять міститись у 12 місяцях. Згідно з законами, в цій ситуації, якщо неперервність не вимагається, а період визначений в місяцях, то місяць рахується як 30 днів. З цього приводу допустимий період праці на підставі заяви рівняється 180 дням (напр. від 7 травня до 2 листопада данного року).

Натомість, період 12 місяців має неперервний характер і повинен рахуватись „від дати до дати” (згідно з цим принципом 12 місяців = напр. період часу від 7 травня 2018 р. до 7 травня 2019 р.

2. Вимагається легальне перебування іноземця

Подібно, як і у випадку дозволів на працю, іноземець, який працює на основі заяви **повинен перебувати у Польщі легально**, наприклад, на підставі візи або дозволу на тимчасове перебування, **які б не виключали можливість працювати** (можливість виконувати працю виключає, наприклад, віза, видана в туристичних цілях (**див. ближче рамку у розділі V.1**))

3. Можлива легальна праця до видачі дозволу

Легалізація вашої роботи **після закінчення терміну дії заяви до дня отримання дозволу на працю можлива, коли виконані разом усі нижчезазначені умови:**

- **роботодавець, який працевлаштовував вас протягом періоду не менше ніж 3 місяці у зв'язку із заявою** про доручення виконання праці іноземцеві, внесеною у реєстр заяв повітовим управлінням праці,
- **подав ще до дня закінчення праці, вказаної в заяві, заяву про видачу вам дозволу на працю на цьому ж робочому місці на основі трудового договору**, а заява не містить формальних недоліків або формальні недоліки вчасно виправлені.

У цьому випадку ваша праця на умовах, не гірших, ніж вказані у заяві, внесеній у реєстр заяв, вважається легальною від дати закінчення терміну дії цієї заяви до дати видачі дозволу на працю або отримання

рішення про відмову у цій справі. Пам'ятайте, що це не звільняє вас від обов'язку перебувати у Польщі легально, на підставі документу, який не виключає можливість виконувати працю (див. ближче рамку у розділі V.1).

Також це стосується ситуації, коли ви працюєте на не гірших умовах, ніж вказані в заяві про доручення праці, а замість заяви роботодавця про дозвіл на працю, ви самі **подаєте заяву про надання дозволу на тимчасове перебування та працю з метою продовження працевлаштування у цього ж роботодавця.** В такій ситуації **Ви будете перебувати на підставі печатки у паспорті, який підтверджує факт реєстрації заяви на дозвіл на перебування і працю, і верифікацію Воєвудським управлінням поправності заяви – чи заява не посідає формальних недоліків, а якщо вони були, то чи ці недоліки були виправлені в визначених термінах (див. ближче рамку в розділі V.3).**

Вищезазначена умова працевлаштування означає тільки працю в рамках трудових відносин (трудоного договору), а не цивільно-правових угод (наприклад, договору доручення або авторського договору). Крім того, можливість легалізації праці після закінчення терміну дії заяви існує тільки для тих іноземців, які протягом періоду, не коротшого, ніж 3 місяці, були працевлаштовані у даного роботодавця у зв'язку із заявою про доручення виконання праці іноземцеві, внесеною повітовим управлінням праці у реєстр заяв, тобто „новою” заявою, яка діє з 1 січня 2018 р. Це не стосується „старих” заяв, зареєстрованих повітовими управліннями праці до 31 грудня 2017 р.

III.

ДОЗВІЛ НА СЕЗОННУ РОБОТУ

Цей вид дозволу на працю був введений **1 січня 2018 р.** і позначається літерою „**S**”. Отримати цей дозвіл можуть громадяни **усіх третіх країн** (тобто, з-за меж ЄС/ЄЕЗ та Швейцарії). Роботодавець повинен отримати для вас дозвіл на сезону роботу, якщо ви будете працювати **в рамках видів господарської діяльності**, з якими положення права поєднують виконання **сезонної роботи**. Це окремі види діяльності в галузі **землеробства та тваринництва, а також туризму та гастрономічних послуг** (зокрема, ресторани та пересувні гастрономічні заклади). Деталі можна знайти у Постанові міністра сім'ї, праці та соціальної політики від 8 грудня 2017 р. „У справі підкласів діяльності згідно з Польською класифікацією діяльності (PKD)”, за якими видаються дозволи на сезонну працю іноземця (новелізація постанови відбулась 25 вересня 2018 р.).

1. Процедура видачі дозволу

Дозвіл на сезонну працю **видає староста**, відповідний з уваги на **місцезнаходження або місце проживання** роботодавця, після подання ним заяви на відповідному бланку та інших необхідних документів. Якщо ви будете подавати документи для отримання візи з метою виконання сезонної праці (новий вид візи – **із символом „05b”**) або маєте намір в'їхати на територію Польщі в рамках **безвізового руху** (якщо, наприклад, ви громадянин **України, Молдови або Грузії** і маєте **біометричний паспорт**, виданий відповідно до стандартів Міжнародної організації цивільної авіації /ICAO/), а ваш роботодавець відповідає умовам, що дають право на видачу дозволу на сезонну працю іноземця, і не існує обставин, з приводу яких буде відмовлено у видачі цього дозволу, староста:

- 1) **вносить заяву у реєстр** заяв з питань сезонної праці,
- 2) **видає роботодавцю свідоцтво про реєстрацію.**

Це свідоцтво роботодавець передає вам – з метою **отримання візи та для можливого пред'явлення контролюючим органам.**

2. Ви отримаєте дозвіл лише після приїзду у Польщу

Дозвіл на сезонну працю староста видає роботодавцю **після вашого в'їзду на територію Польщі** на основі візи з метою виконання сезонної праці або в рамках безвізового руху, якщо **ваш роботодавець пред'явив старості:**

- 1) копію дійсного документа, **який дає вам право на перебування на території Польщі, тобто копію паспорту, з актуальною візою на виконання сезонної праці або підтвердження в'їзду в безвізовому режимі;**
- 2) інформацію **про адресу вашого проживання** під час перебування у Польщі в зв'язку з виконанням сезонної праці у формі заяви, згідно новому урядовому зразку.

Роботодавець повинен передати вам один екземпляр отриманого від старости **дозволу у письмовій формі.**

3. Очікуючи дозвіл, ви можете легально працювати

З моменту вашого в'їзду у Польщу до видачі старостою дозволу на сезонну працю може пройти трохи часу. Відповідно до чинного законодавства, **праця на умовах, визначених в свідоцтві про реєстрацію заяви на видачу дозволу у реєстрі заяв** з питань сезонної праці, вважається легальною з дня, в якому роботодавець пред'явив старості вищевказані документи, **до дня отримання від старости рішення у справі дозволу на сезонну працю.**

УВАГА!

Якщо дата початку праці іноземцем припадає на вихідний день в управлінні, праця на умовах, визначених в свідоцтві про реєстрацію заяви на видачу дозволу на сезонну працю у реєстрі заяв, вважається легальною також тоді, коли роботодавець пред'явив старості перелічені вище документи в перший день праці управління після перерви.

4. Термін дії дозволу на сезонну працю

Дозвіл на сезонну працю видається на визначений час, який не може перевищувати 9 місяців у календарному році. У випадку іноземця, який в'їхав на територію Польщі на основі візи з метою виконання сезонної праці („05b”) або в рамках безвізового руху у зв'язку із заявою про надання дозволу на сезонну працю, внесеною у реєстр заяв, цей період рахується з **дня першого в'їзду іноземця на територію країн Шенгенської зони в даному календарному році.**

5. Коли ви перебуваєте у Польщі з іншою метою

Якщо іноземець перебуває на території Польщі **на іншій основі, ніж віза** для виконання сезонної праці (з символом „05b”) або безвізовий рух у зв'язку з внесеною у реєстр заявою про дозвіл на сезонну працю, а ця основа **не виключає працевлаштування (див. рамку в розділі V.1)**, такий дозвіл може бути виданий **на період легального перебування, однак, не довше, ніж на період 9 місяців упродовж календарного року.** Останній період включає в себе періоди, з яких складались можливо **попередньо видані дозволи на сезонну працю** для даного іноземця.

Праця такого іноземця – **на умовах, вказаних у заяві** на видачу дозволу на сезонну працю – **вважається легальною** з дня подання заяви, яка не містить формальних недоліків, до дня отримання від старости рішення у справі дозволу, **але, однак, не довше, ніж протягом 30 днів.** У такому випадку використовується також відповідно положення (ст. 88р, п. 9 закону „Про промоцію працевлаштування та установи ринку праці”), яке дає можливість розпочати іноземцеві легальну працю у неробочий день управління.

6. Ви маєте право виконувати усі види сезонних робіт

У дозволі на сезонну роботу **не вказується робоче місце чи вид роботи**, що виконується іноземцем. Такий дозвіл дає вам право виконувати **для вашого роботодавця всі види сезонних робіт**, в рамках категорій господарської діяльності, перелічених у вищезгаданій **Постанові міністра праці!**

7. Коли роботодавець може довірити вам несезонну роботу?

Якщо у вас є дозвіл на сезонну працю і **ви є громадянином України, Білорусі, Росії, Молдови, Грузії або Вірменії**, роботодавець може довірити вам працю іншого виду, ніж праця, яка визначена положеннями як сезонна, **на періоди, які разом не перевищують 30 днів протягом строку дії дозволу**, – якщо виконані **наступні умови**:

- 1) ви отримуєте винагороду, яка **не є нижчою від вказаної у вашому дозволі на сезонну працю**;
- 2) ви не виконуєте працю **у якості тимчасового працівника**.

8. Після подання заяви на продовження дозволу ви працюєте легально

Якщо роботодавець подав **заяву на продовження вашого дозволу на сезонну працю**, а заява не містить формальних недоліків або формальні недоліки вчасно виправлені, виконувана вами **праця – на умовах, визначених в отриманому дозволі – вважається легальною з дня подання заяви до дня, в якому рішення з питання продовження дозволу на сезонну працю стає остаточним**. Це ж правило використовується відповідно у випадку, коли після закінчення праці на основі договору про допомогу у зборі врожаю, згідно положень про соціальне страхування фермерів, іноземець буде працювати на основі іншого договору, а інші умови виконання праці, визначені у дозволі на сезонну працю, не зміняться (на тему договору про допомогу у зборі врожаю див. у розділі VII.3).

Проте, якщо заяву на продовження дозволу на сезонну працю подав роботодавець, який не доручав працю даному іноземцю на основі такого дозволу в період, що безпосередньо передує дню подачі заяви, праця цього іноземця на умовах, визначених у заяві, вважається легальною до дня видачі рішення старости, але, однак, не довше ніж протягом 30 днів, починаючи з дня подачі правильної заяви.

9. Обов'язковий письмовий договір у справі про житло

Якщо ви в'їхали на територію Польщі на основі візи з метою виконання сезонної праці або в рамках безвізового руху у зв'язку з такою працею, а роботодавець надає вам житло (**що не є обов'язковим**), він зобов'язаний укласти з вами **окремий договір у письмовій формі**, який визначає умови оренди або безкоштовного надання житлового приміщення.

Цей договір повинен бути укладений окремо від трудового договору, або громадянсько-правового договору, на підставі якого ви виконуєте працю.

Перед підписанням цього договору роботодавець зобов'язаний **надати переклад договору на мові, зрозумілій вам**. Квартплата за житлове приміщення **не може відраховуватись з вашої зарплати**. **Положення договору, що передбачають можливість автоматичного вирахування квартплати з зарплати, недійсні!**

IV.

КОЛИ ВИ ХОЧЕТЕ ЗМІНИТИ РОБОТОДАВЦЯ АБО РОБОЧЕ МІСЦЕ

Дозвіл на працю та сезонну роботу надається для праці у конкретного роботодавця. Якщо з якихось причин ви хочете змінити роботодавця, то **наступний роботодавець повинен отримати для вас новий дозвіл**.

Якщо ви працюєте на основі **заяви роботодавця** і хочете перейти в іншу компанію, ви також повинні мати заяву нового роботодавця, внесену у реєстр заяв повітовим управлінням праці, відповідним з уваги на місцезнаходження або місце постійного проживання цього роботодавця. Однак, ви повинні пам'ятати, що в такому випадку внесення нової заяви у реєстр і виконанні праці на її основі в наступному об'єкті буде можливим лише за умови, якщо **ще не закінчився дозволений період праці** на основі заяв, тобто **6 місяців упродовж наступних 12 місяців**, який підраховується разом у всіх роботодавців, які доручали вам працю у цей період. В іншому випадку вам необхідно буде отримати дозвіл на працю.

Зміна роботодавця не вимагає, однак, отримання нової візи або дозволу на тимчасове перебування, якщо термін дії ваших документів ще не минув.

УВАГА!

У дозволі на працю та заяві вказано робоче місце або вид праці, яку ви повинні виконувати. Роботодавець може доручити вам працю іншого виду або на іншому робочому місці, ніж визначено в дозволі на працю, але лише на період до 30 днів разом у календарному році і за умови, що протягом 7 днів письмово повідомить воєводу, який видав ваш дозвіл. Проте у випадку праці на основі заяви, зміна робочого місця або виду праці на інший, не перелічений у її змісті – вимагає отримання нової заяви.

V.

ОТРИМАЙТЕ ВІЗУ!

На основі дозволу на працю, свідоцтва про внесення заяви на надання дозволу на сезонну працю в реєстр заяв або заяви, внесеної **у реєстр заяв у польському консульстві, відповідному з уваги на країну вашого постійного проживання**, ви повинні отримати **візу з метою виконання праці**, яка дасть можливість вам законно в'їхати і перебувати на території Польщі, а також легально працювати.

Візи, **призначені типово для виконання праці** на території Польщі, – це візи, в яких мета видачі була позначена як:

- „05” – з метою виконання праці **на основі „старої”** заяви про намір доручення виконання праці іноземцеві, зареєстрованої в повітовому управлінні праці до 31 грудня 2017 р. – такі заяви **дійсні максимум до 31 грудня 2018 р.;**
- „05a” – з метою виконання праці **на основі „нової”** заяви про доручення виконання праці іноземцеві, внесеної у реєстр повітовим управлінням праці, – такі заяви **введено з 1 січня 2018 р.;**

- „05b” – з метою виконання **сезонної праці**;
- „06” – з метою виконання праці, якої не стосуються вищезазначені візи, тобто, найчастіше **на основі дозволу на працю**.

1. Інші візи також не виключають працю!

Вищезгадані типи віз не є, однак, єдиними, що дозволяють іноземцю працювати легально на території Польщі. Діючі положення застосовують принцип, що документом перебування, придатним для виконання праці (разом з дозволом на працю, якщо у даному випадку він вимагається, можливо, дозволом на сезонну працю або заявою) є **будь-яка віза, видана польськими органами** (типу „С” – Шенген віза, короткострокова або типу „D” – національна віза, довгострокова), незалежно від мети її видачі та будь-який дозвіл на тимчасове перебування, **за винятком віз та дозволів, зазначених у положеннях, як такі, що виключають працевлаштування** (вони перелічені у рамці нижче).

Отже, якщо у вас є вже дійсна віза або дозвіл на тимчасове перебування, надані з іншого приводу, ніж праця (наприклад, у зв'язку з навчанням в учбових закладах, господарською діяльністю або возз'єднанням з родиною), вам не потрібно додатково отримувати спеціальну візу з метою виконання праці. Для легальної праці (крім дозволу на працю, принаймні, дозволу на сезонну працю або заяви) ваших документів буде достатньо, якщо вони не виключають працевлаштування.

Ви не можете легально працювати, якщо перебуваєте у Польщі на основі:

- візи, виданої з метою: туристичною (**символ „01”**), використання тимчасового захисту („20”) або приїзду з гуманітарних причин, зважаючи на інтерес країни або міжнародні зобов'язання („21”);
- дозволу на тимчасове перебування, наданого **на основі ст. 181, п. 1 закону від 12 грудня 2013 р. „Про іноземців”**.

2. Безвізовий рух - для кого і за якими правилами?

Іноземці, які є громадянами певних країн, можуть користуватися безвізовим режимом (тобто, перетинати кордони без необхідності отримання візи або іншого документа на перебування) при в'їзді на територію Шенгенської зони, включаючи Польщу. Цей привілей стосується, зокрема, **громадян України, Молдавії та Грузії, але тільки тих, хто має біометричний паспорт**, виданий відповідно до стандартів Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO).

Період, протягом якого іноземець може скористатися перебуванням на підставі безвізового режиму, становить **90 днів протягом кожного 180-денного періоду** - тут враховується загальний період перебування даного іноземця на території усіх країн Шенгенської зони. Після закінчення цього часу іноземець, який хоче надалі перебувати та працювати у Польщі, зобов'язаний отримати **відповідну візу або дозвіл на тимчасове перебування**.

УВАГА!

Для легального виконання праці іноземцем під час періоду перебування на території Польщі в рамках безвізового руху необхідно мати дозвіл на працю або заяву, внесену у реєстр повітовим управлінням праці (можливо, дозвіл на сезонну працю або свідоцтво про внесення заяви на видачу такого дозволу у реєстр заяв).

3. Перебування і праця на основі штампа у паспорті

Коли закінчиться період вашого легального перебування на території Польщі і ви маєте намір отримати дозвіл на тимчасове чи постійне перебування, (в тому числі і дозвіл на перебування і працю, тобто „єдиний дозвіл”) або на постійне перебування довгострокового резидента Європейського Союзу, тоді ви повинні – **не пізніше, ніж в останній день легального перебування в Польщі – подати заяву на отримання стосовного дозволу воєводі**, відповідному з уваги на місце вашого перебування.

Якщо термін подання заяви був дотриманий і заява не містить формальних недоліків (або вони були вчасно виправлені):

- 1) **воєвода ставить у вашому проїзному документі (наприклад, паспорті) штамп**, який підтверджує подання заяви на дозвіл на подальше перебування;
- 2) **ваше перебування на території Польщі є легальним** з моменту подання заяви до дати, коли рішення про надання відповідного дозволу на перебування стане остаточним.

Праця без печатки в паспорті дуже ризиковна!

З практики виникає, що в багатьох випадках, Воєводські уряди не ставлять „від руки” печатку в паспорті, а пізніше, після певного часу очікування. Саме підтвердження прийняття заяви про надання дозволу на перебування Воєводським урядом не є рівнозначним з печаткою у паспорті, тому що це тільки підтвердження отримання складених іноземцем документів, але це не становить підтвердження, що документи були перевірені (на наявність формальних недоліків і комплетність). Тому, виконання праці іноземцем вважається ризиковим. Під час перевірки Державної Інспекції Праці чи Прикордонної Служби може виявитись, що ви працюєте нелегально від моменту закінчення дії попередніх документів, що підтверджували легальність працевлаштування. Іноземцevi можуть загрозовувати штрафні санкції, наприклад, плата до 5000 злотих.

Додаткова умова, яку повинна виконати особа, яка склала заяву про тимчасове перебування, постійне перебування чи на дозвіл на перебування довгострокового резидента Європейського Союзу, полягає на тому, аби **безпосередньо перед подачею заяви іноземець мав право виконувати працю на території Польщі.**

Тобто:

- **мав діючий дозвіл на працю,**
- **мав діючу заяву про доручення праці іноземцеві**, внесена у реєстр повітового управління праці,
- згідно з законами **мав право працювати без дозволу на роботу.**

А також:

- перебував на підставі документу, який не виключає можливість виконувати працю **(див. рамку в п. 1).**

В більшості випадків, ще одною умовою, яку ви повинні виконати, щоб працювати легально, очікуючи на один з вище перерахованих дозволів на

перебування, є, **наявність дозволу на працю або заяви**, в яких вказана юридична особа, яка доручає вам працю – актуальний роботодавець.

УВАГА!

Вийняток: дозвіл на працю чи заява на доручення праці не вимагається, якщо будуть виконані умови, вказані в „проміжному” законі, який, в залежності від ситуації, може бути ст. 88g пункт 1b або ст.88za закону про промоцію працевлаштування та установах ринку праці. Ці закони дозволяють, зокрема, на легальну працю іноземця під час очікування на дозвіл на перебування і працю після закінчення дозволу на працю або заяви на доручення праці, можна сказати, замінюючи ці документи на певний час. Докладніше пояснення на тему згаданих вище „проміжних” законів можна знайти у розділі I.9, а також у розділі II.3.

VI.

ЄДИНИЙ ДОЗВІЛ НА ПЕРЕБУВАННЯ ТА ПРАЦЮ

Якщо у вас є намір перебувати та працювати у Польщі понад 3 місяці, ви можете подати заяву про надання **дозволу на тимчасове перебування та працю**, який видає воєвода, а його рішення можна оскаржити апеляційною заявою до голови Управління у справах іноземців. Видача такого дозволу здійснюється в рамках одного адміністративного провадження та – на підставі одного документа – дозволяє іноземцеві як

Пам'ятайте! Ініціативу повинні виявити ви!

Заяву на дозвіл на тимчасове перебування та працю подає сам іноземець, а не роботодавець (як у випадку „звичайних” дозволів на працю та дозволів на сезонну працю). До заяви ви повинні додати висновок старости про можливість задоволення кадрових потреб на місцевому ринку праці, який отримує ваш роботодавець.

проживати, так і працювати у Польщі. У такому випадку вам не потрібно окремо подавати заяву на дозвіл на перебування (напр., візу), а вашому роботодавцю – на дозвіл на працю.

1. Обов'язки іноземця у разі зміни умов дозволу

У зв'язку зі зміною обставин, які стосуються виконання праці, відносно до умов, визначених у дозволі на тимчасове перебування та працю, тобто, в ситуації, коли:

- **ви втратили працю** у якогось із роботодавців, перелічених у дозволі (в єдиному дозволі на перебування та працю може бути вказано кілька роботодавців),

- **у вас є намір працювати на інших умовах**, ніж вказані у дозволі, тобто, на іншій посаді, за нижчу винагороду, в іншому розмірі робочого часу або на основі договору іншого виду (за винятком заміни цивільно-правового договору трудовим договором),

ви зобов'язані письмово повідомити про це воєводи, який відповідно змінить ваш дозвіл або видасть новий (у ситуації втрати праці – строк повідомлення становить **15 робочих днів**). Проте, якщо воєвода не отримає таке повідомлення, а ваше робоче місце змінилось або розмір зарплати **був зменшений**, – **він анулює ваш дозвіл на тимчасове перебування та працю!**

2. У вас є 30 днів на пошук нової роботи

Якщо ви втратили працю у роботодавця (роботодавців), вказаних у дозволі на тимчасове перебування та працю, але виконали обов'язок щодо письмового повідомлення про це воєводи, а період, який ви не працюєте не перевищив **30 днів** і трапився не більше одного разу під час дії дозволу (остання умова стосується втрати праці у всіх роботодавців, зазначених у дозволі), – дозвіл не буде анульовано. Протягом згаданих 30 днів ви можете шукати нового роботодавця.

VII.

ЗА НЕЛЕГАЛЬНУ ПРАЦЮ ЗАГРОЖУЄ ШТРАФ І ВИЇЗД З ПОЛЬЩІ

Якщо ви працюєте у Польщі:

- без дійсної візи або іншого документу, який дає вам право на перебування на території Польщі (напр. дозволу на перебування),
- або підстава перебування виключає виконання праці (див. текст у рамці в розділі V.1),
- без необхідного дозволу на працю, це є нелегальна праця.

У такому випадку вам загрожує штраф у розмірі від 1000 до 5000 злотих та обов'язок повернутись (залишити територію Польщі), а також заборона на повторний в'їзд у Польщу або на територію інших країн Шенгенської зони на строк від 1 до 3 років.

Покарання у вигляді штрафу (від 1000 до 30000 злотих) **накладається також на роботодавця**, який нелегально працевлаштовує іноземців. Крім того, він **несе витрати, пов'язані** з видачою та виконанням примусового рішення щодо обов'язку іноземця повернутись у свою країну.

1. Що можуть контролюючі органи?

Перевірку легальності працевлаштування іноземців проводять інспектори **Державної інспекції праці** та працівники **Прикордонної служби**.

Вони мають право:

- **перевіряти документи осіб**, які працюють та перебувають на території підприємства, та допитувати їх;

- вимагати від роботодавця пред'явлення їм усіх **документів, пов'язаних із працевлаштуванням іноземців**, наприклад, дозволів на працю, заяв про доручення праці іноземцеві, укладених договорів та доказів подачі інформації органам соціального забезпечення.

Прикордонна служба має також право затримувати осіб і **застосовувати по відношенню до них засоби прямого примусу**.

2. Можливі наслідки перевірки

У разі виявлення під час перевірки нелегального працевлаштування/ нелегальної праці іноземців, інспекція праці або Прикордонна служба направляє **у суд заяви про покарання** – проти роботодавця та окремих іноземців (в деяких випадках, замість заяви до суду, можна накласти **покарання**) та ініціює процедуру, направлену на те, щоб **іноземці, які нелегально працюють, повернулись (залишили територію Польщі)**.

VIII.

ПЕРЕД ТИМ, ЯК РОЗПОЧАТИ ПРАЦЮ

1. Письмовий договір – це основа!

Перед тим, як розпочати працю, роботодавець зобов'язаний укласти з вами **письмовий договір** і вручити вам один екземпляр. Цей обов'язок стосується **не тільки трудового договору, але й цивільно-правових договорів** (як, наприклад, договір доручення, авторський договір тощо). Це стосується як іноземців, які повинні мати дозвіл на працю, так і тих, хто звільнений з цього обов'язку. **Перед підписанням договору ви повинні мати можливість ознайомитись з його перекладом на мові, зрозумілій вам.**

Якщо роботодавець перед виконанням вашої праці не підписав з вами договір, то він підлягає штрафу у розмірі до 30000 злотих.

2. Варто мати трудовий договір

Залежно від змісту вашого дозволу на працю (можливо, на перебування та працю або сезонну працю) чи також заяви, внесеної у реєстр повітовим управлінням праці, та фактичних обставин виконання праці, роботодавець може доручити вам її **на основі трудового договору, можливо – але лише, якщо умови обов’язкового укладення трудового договору не будуть виконані, і це буде відповідати дозволу на працю, заяві чи іншим документам** – він може використати цивільно-правовий договір.

Права працівника, що впливають з Трудового кодексу та інших правил трудового права (наприклад, право на відпустку або робочий час, обмежений стандартами) ви отримаєте, **лише тоді, коли будете працювати на основі трудового договору**. Договір доручення, авторський договір, агентський договір та інші цивільно-правові договори не дадуть вам таких пільг, оскільки на них не поширюється Трудовий кодекс!

УВАГА!

Про характер договору не вирішує його назва!

Якщо ви будете працювати під керівництвом роботодавця та у визначеному ним місці та часі, у заяві про видачу відповідного дозволу на працю або у заяві про доручення праці роботодавець повинен вказати „трудовий договір” і такий договір з вами укласти, а не цивільно-правовий договір.

Ця ситуація виникає особливо тоді, коли:

- ви приходите працювати кожного дня (можливо, у призначені дні, коли працюєте неповний робочий день),
- ваш робочий час визначає роботодавець (наприклад, у графіку або робочому графіку),
- ви зобов’язані особисто виконувати працю (не можете відправити когось на заміну),
- роботодавець або керівник (менеджер, бригадир, майстер) видає вам накази та контролює вашу роботу.

У цьому випадку неважливо, як було названо договір, до уваги береться спосіб його виконання.

Укладення цивільно-правового договору тоді, коли повинен бути укладений трудовий договір, є порушенням прав працівника. Роботодавець може бути покараний за це штрафом до 30000 злотих. У разі спору працівник (зокрема, також і іноземець) має право подати позов до Суду з питань праці для визначення характеру трудових відносин. Від його імені такий позов може також подати інспектор Державної інспекції праці.

3. Договір про допомогу у зборі врожаю – новинка, введена з 18 травня 2018 р.

За договором про допомогу у зборі врожаю, **урегульованим в Законі від 20 грудня 1990 р. „Про соціальне страхування фермерів”** – помічник фермера зобов’язується надавати **допомогу у зборі сільськогосподарської продукції**, тобто хмелю, фруктів, овочів, тютюну, пряносмакових та лікарських рослин, у визначеному місці фермерського господарства і протягом визначеного часу, а фермер заплатити **узгоджену винагороду** за надану допомогу.

Це **цивільно-правовий договір** – відповідно до Закону здійснення діяльності на його основі **не являється працевлаштуванням за змістом Трудового кодексу**. Такі договори можуть укладатись громадянами Польщі, а також **іноземцями**, які мають право працювати на території Польщі або звільнені від обов’язку мати дозвіл на працю.

Помічник фермера – це **повнолітня** особа, з якою фермер уклав договір про допомогу у зборі врожаю. Така особа **підлягає соціальному страхуванню для фермерів** (у Фонді соціального страхування фермерів), тобто, страхуванню **від нещасного випадку, хвороби та на випадок вагітності та пологів**, проте лише в обсязі, **обмеженому одноразовою компенсацією** за постійну чи довготермінову втрату здоров’я, або смерть, внаслідок нещасного випадку під час сільськогосподарських робіт або професійного захворювання, пов’язаного з сільським господарством. На помічника фермера також поширюється **медичне страхування**.

Фермер повідомляє органу соціального страхування дані свого помічника **протягом 7 днів** з дати укладення договору про допомогу у зборі врожаю, але не пізніше кінця періоду, на який був укладений цей договір. Страховий внесок за даний місяць за помічника фермера сплачує **фермер до 15 числа наступного місяця**.

Договір про допомогу у зборі врожаю **укладається у письмовій формі перед наданням цієї допомоги**. **Загальний час** надання допомоги у зборі врожаю на основі таких договорів – укладених одним помічником фермера – **не може перевищити 180 днів у календарному році**.

4. Яка сума у дозволі - така у договорі

В укладеному з вами договорі **роботодавець обов'язково вказує розмір зарплати не нижчий** від зазначеного, у виданому вам дозволі на працю або сезонну працю (можливо, у дозволі на перебування та працю або заяві) і **виплачує вам винагороду, принаймні, у такій сумі**. У разі заниження зарплати, він зобов'язаний її негайно **вирівняти та сплатити від неї страхові внески на соціальне та медичне страхування, а також авансові внески на податок на прибуток**.

5. Мінімальні ставки стосуються також іноземців

Незалежно від вимоги, щоб винагорода іноземця не була нижчою, ніж вказана у виданому йому дозволі відповідного типу або заяві, **по відношенню до кожного іноземця повинні бути дотримані діючі у Польщі положення щодо мінімального розміру винагород** за виконану працю або надані послуги. У випадку працевлаштування іноземця **на осно-**

Щодо договорів доручення та договорів про надання послуг, до яких застосовуються відповідно положення про доручення, щорічно встановлюється мінімальна погодинна ставка зарплати (в 2018 р. – це 13,70 злотих без відрахувань). Ці правила поширюються на всіх осіб, які працюють на території Польщі, а, відповідно, також на іноземців.

ві трудового договору його винагорода не може бути нижчою від встановленої на кожен календарний рік **мінімальної зарплати за працю (в 2018 р. вона становила 2100 злотих без відрахувань – при повній зайнятості).**

6. Подання інформації в органи соціального страхування - обов'язок роботодавця

Роботодавець також зобов'язаний – протягом 7 днів – подати інформацію про вас в органи соціального забезпечення (для пенсійного страхування, пенсійного страхування по інвалідності, у випадку захворювання, нещасного випадку) та медичного страхування, а також щомісяця сплачувати ці страхові внески.

Такі ж обов'язки стосуються і замовника, якщо ви працюєте на основі договору доручення або договору на надання послуг. У цьому випадку ваш замовник повинен повідомити про вас і сплачувати внески на обов'язкове страхування: пенсійне, пенсійне по інвалідності, страхування від нещасного випадку і медичне, а також добровільно **(за вашим бажанням)** страхування у випадку хвороби.

На осіб, які працюють на основі авторського договору страхування не поширюється. Виняток стосується особи, яка:

- уклала авторський договір з роботодавцем, з яким перебуває у трудових відносинах, або
- в рамках авторського договору працює для роботодавця, з яким залишається в трудових відносинах.

Якщо ваш роботодавець, крім укладеного з вами трудового договору, працевлаштує вас додатково на основі авторського договору або доручення, то від загальної суми вашого доходу він повинен буде сплатити усі внески на соціальне та медичне страхування.

Завдяки страхуванню ви маєте, зокрема, право:

- **безкоштовно звертатись в заклади охорони здоров'я,**
- **на виплати на випадок хвороби, вагітності та пологів, а також нещасного випадку на виробництві, наприклад, допомогу на випадок хвороби, вагітності та пологів.**

Роботодавець (платник внесків) повинен **розраховувати та сплачувати** з вашої зарплати внески на соціальне та медичне страхування а також авансовий внесок на податок на прибуток. Він зобов'язаний їх нараховувати та сплачувати від зарплати, яку ви фактично отримуєте. **Неприпустимо платити повну суму зарплати або частину без її оподаткування та відрахування внесків.**

ІХ.

ДЕ ШУКАТИ ДОПОМОГИ?

1. Державна інспекція праці

Надання юридичних консультацій

У кожному з 16 регіональних інспекторатів праці (у містах-центрах воєводств) та відділах Державної інспекції праці (в інших великих містах) та в консультативному центрі PIP при Головному інспектораті праці у Варшаві ви можете отримати **безплатну юридичну консультацію** у сфері трудового законодавства, безпеки та охорони праці, а також легальності працевлаштування. Консультацію можна отримати особисто або по телефону (можливо у письмовій формі, зокрема, також за допомогою електронної пошти). Інформація про визначені дні та години надання юридичної консультації та телефонні номери, за якими вони можуть бути отримані, можна знайти на веб-сайті Державної інспекції праці: www.pip.gov.pl

1. Розгляд скарг

Якщо у вас виникла проблема з недобросовісним роботодавцем, ви можете також подати у Державну інспекцію праці **скаргу про недотримання положень трудового законодавства, безпеки та охорони праці, або щодо легальності працевлаштування**, наприклад, у справі укладення договору у письмовій формі, невиплати заробітної плати або перевищення на підприємстві норм шуму. Скарга повинна бути подана в письмовій формі (це також можна зробити електронним листом)

у відповідний, з уваги на місцезнаходження роботодавця, регіональний інспекторат праці або відділ PIP (перелік цих підрозділів разом з контактними даними доступний також на сайті: www.pip.gov.pl).

У скарзі ви повинні вказати **точну назву/прізвище й ім'я роботодавця, його адресу**, а також **уточнити** висунуті проти нього **звинувачення у порушенні положень**. Крім того, скажчик повинен вказати свою адресу, включаючи: поштовий індекс, населений пункт, вулицю, номер будинку та квартири (у Польщі або за кордоном). На основі скарги проводиться перевірка у вказаного роботодавця, про результати якої потім повідомляють скажника.

2. Суд з питань праці

Якщо підставою вашого працевлаштування є **трудовий договір**, у разі конфлікту з роботодавцем, ви маєте право відстоювати свої претензії в суді з питань праці. Судочинство в таких судах є **більш приязним** для працівника (менш формалізованими і, перш за все, **дешевшим**), ніж перед звичайними цивільними судами, які розглядають спори що виникають у зв'язку з працевлаштуванням на основі цивільно-правових договорів (доручення, авторського договору тощо).

3. Неурядові організації

За юридичною допомогою, також і в сфері, яка стосується виконання праці на території Польщі, ви можете звернутись у деякі неурядові організації (нижче адреси та телефони). Вони надають іноземцям інформацію та роз'яснення щодо чинного законодавства у Польщі, а також юридичні консультації з окремих питань та допомагають знайти своє місце в Польщі. Деякі з них надають підтримку у вирішенні офіційних питань, підготовці листів та заяв, а також представляють іноземців в організаціях і судах. Представники цих організацій також можуть супроводжувати іноземців як перекладачі.

Окремі неурядові організації, що надають юридичну допомогу іноземцям:

- Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR) www.unhcr.pl,
- Асоціація юридичного втручання www.interwencjaprawna.pl, тел.: +48 22 621 51 65,
- Гельсінський фонд з прав людини www.hfhr.pl, тел.: +48 22 556 44 40,
- Фонд „Порятунок„ www.ocalenie.org.pl, тел.: +48 22 828 04 50,
- Центр юридичної допомоги ім. Галини Нець www.pomoc.prawna.org, тел.+48 12 633 72 23.

4. Національний центр інтервенційної та консультативної допомоги жертвам торгівлі людьми

Якщо:

- вас обманули посередники, через яких ви опинились у Польщі або у вас є борг перед ними,
 - у вас забрали особисті документи (наприклад, паспорт),
 - вас змушують працювати в поганих умовах,
 - вашу винагороду забирає хтось інший,
 - під час роботи вас стережуть (наприклад, озброєні охоронці),
 - ви не можете вільно пересуватися поза робочим часом,
 - вам заборонено контактувати з сім'єю в країні,
 - вас шантажують або б'ють,
- дуже ймовірно, що ви стали **жертвою злочину торгівлі людьми**.

Про цю ситуацію ви можете повідомити правоохоронні органи (Прикордонну службу, поліцію або прокуратуру). Однак, якщо у вас є будь-які сумніви, ви можете звернутись за допомогою безпосередньо у Національний центр інтервенційної та консультативної допомоги жертвам торгівлі людьми, тел. **+48 22 628 01 20**, телефон інтервенсії **+48 605 687 750**, телефон довіри: **22 628 99 99**, e-mail: info@kcik.pl, kcik@strada.org.pl, www.kcik.pl

Якщо ви будете офіційно визнані ймовірною жертвою торгівлі людьми, то отримаєте (безкоштовно): житло у безпечному місці, харчування та одяг, медичну допомогу, юридичну підтримку. Ви також можете розраховувати на легалізацію вашого перебування (якщо нелегально перебуваєте в Польщі)

5. Важливі державні установи

- Державна інспекція праці www.pip.gov.pl
- Управління соціального страхування www.zus.pl
- Міністерство сім'ї, праці та соціальної політики www.mrpips.gov.pl
- Міністерство внутрішніх справ та адміністрації www.mswia.gov.pl
- Реєстр служб зайнятості www.kraz.praca.gov.pl
- Прикордонна служба www.strazgraniczna.pl
- Управління у справах іноземців www.udsc.gov.pl
- Міністерство закордонних справ www.msz.gov.pl
- Омбудсмен www.rpo.gov.pl
- Уповноважений уряду з питань рівного ставлення www.rownetraktowanie.gov.pl

**Консультації з питань законності працевлаштування
громадян України на території Республіки Польщі
українською мовою надаються в понеділок,
вівторок та середу з **16.00** до **20.00**
за телефоном **22 111 35 29**,
або з понеділка по п'ятницю з **9.00** до **15.00**
за телефоном **22 391 83 60**.**

www.prawawpracy.pl

ЗМІСТ

I. ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ, ПЕРШ НІЖ ВИ ПРИЙДЕТЕ У ПОЛЬЩУ	3
1. Праця іноземців – громадян Європейського Союзу і Європейської економічної зони та членів їхніх родин – громадян третіх країн.	3
2. „Brexit” – важливо, якщо ти член сім’ї громадянина Великої Британії	4
3. Коли ви можете працювати у Польщі без дозволу?	5
4. Іноземець – випускник польської понадгмназійної школи може працювати без дозволу на працю	7
5. Дозвід на працю не вимагається, якщо іноземець являється студентом стаціонарної форми навчання в вищому навчальному закладі Польщі	8
6. Після закінчення стаціонарного навчання в вищому навчальному закладі в Польщі не вимагається дозвіл на працю	8
7. Як отримати дозвіл на працю?	9
8. Легальна праця до моменту продовження дозволу	10
9. Легальна праця іноземця під час очікування на дозвіл на перебування.	10
II. ЗАМІСТЬ ДОЗВОЛУ – ЗАЯВА, ВНЕСЕНА У РЕЄСТР УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ	11
1. Як рахувати 6 місяців на протязі наступних 12 місяців?	11
2. Вимагається легальне перебування іноземця	12
3. Можлива легальна праця до видачі дозволу	12
III. ДОЗВІЛ НА СЕЗОННУ РОБОТУ	14
1. Процедура видачі дозволу	14
2. Ви отримаєте дозвіл лише після приїзду у Польщу	15
3. Очікуючи дозвіл, ви можете легально працювати	15
4. Термін дії дозволу на сезонну працю	16
5. Коли ви перебуваєте у Польщі з іншою метою	16
6. Ви маєте право виконувати усі види сезонних робіт	16
7. Коли роботодавець може довірити вам несезонну роботу?	17
8. Після подання заяви на продовження дозволу ви працюєте легально	17
9. Обов’язковий письмовий договір у справі про житло	18

IV. КОЛИ ВИ ХОЧЕТЕ ЗМІНИТИ РОБОТОДАВЦЯ АБО РОБОЧЕ МІСЦЕ	18
V. ОТРИМАЙТЕ ВІЗУ!	19
1. Інші візи також не виключають працю!	20
2. Безвізовий рух - для кого і за якими правилами?	21
3. Перебування і праця на основі печатки у паспорті	21
VI. ЄДИНИЙ ДОЗВІЛ НА ПЕРЕБУВАННЯ ТА ПРАЦЮ	23
1. Обов'язки іноземця у разі зміни умов дозволу	24
2. У вас є 30 днів на пошук нової роботи	24
VII. ЗА НЕЛЕГАЛЬНУ ПРАЦЮ ЗАГРОЖУЄ ШТРАФ І ВІЇЗД З ПОЛЬЩІ	25
1. Що можуть контролюючі органи?	25
2. Можливі наслідки перевірки	26
VIII. ПЕРЕД ТИМ, ЯК РОЗПОЧАТИ ПРАЦЮ	26
1. Письмовий договір – це основа!.....	26
2. Варто мати трудовий договір	27
3. Договір про допомогу у зборі врожаю – новинка, введена з 18 травня 2018 р.	28
4. Яка сума у дозволі - така у договорі	29
5. Мінімальні ставки стосуються також іноземців.....	29
6. Подання інформації в органи соціального страхування - обов'язок роботодавця	30
IX. ДЕ ШУКАТИ ДОПОМОГИ?	31
1. Розгляд скарг	31
2. Суд з питань праці	32
3. Неурядові організації.....	32
4. Національний центр інтервенційної та консультативної допомоги жертвам торгівлі людьми	33
5. Важливі державні установи	34

УВАГА!

Якщо:

- Вас змусили до примусових робіт, від яких Ви не можете добровільно відмовитись,
- У Вас забрали паспорт,
- Ви зазнали насильства або загрози його використання стосовно Вас, або когось із Ваших близьких,
- обмежено Вашу свободу чи можливість свобідного переміщення/покидання місця роботи, чи проживання,
- Вас шантажують,
- Вас викрали,
- Вас обдурих нечесний посередник,
- хтось вимагає від Вас повернення грошей, яких Ви ніколи не позичали.

Можливо, Ви стали жертвою злочину – торгівлі людьми до примусової праці.

Скористайтесь допомогою відповідних установ та організацій

■ Поліція та прокуратура

Поліція та прокуратура – це служби, які займаються притягненням до відповідальності винних у цьому злочині. У структурах цих установ створено відділи, які спеціалізуються у боротьбі з ним. Повідомлення слідчих служб можливе також за електронною адресою: handelludzmibsk@policja.gov.pl або за допомогою формуляра, який доступний за адресою:

**[http://www.handelludzmi.eu/hl/kontakt/jestes-ofiara-lub-swia/6161,
Jestes-ofiara-lub-swiadkiem-handlu-ludzmi-Poinformuj.html](http://www.handelludzmi.eu/hl/kontakt/jestes-ofiara-lub-swia/6161,Jestes-ofiara-lub-swiadkiem-handlu-ludzmi-Poinformuj.html)**

Ви можете також зателефонувати за номером телефону:

+48 664 974 934

**Якщо з якоїсь причини Ви боїтесь повідомити
про свою ситуацію правоохоронні органи,
зверніться до
спеціалізованої неурядової організації**

- **Фонд протидії торгівлі людьми та рабства - La STRADA**
- **та Національний інформаційно-консультаційний центр
допомоги жертвам торгівлі людьми**
- **Товариство Ро МОС для Жінок та Дітей
ім. Марії Непорочної з Катовиць**

Це неурядова організація, яка займається запобіганням та боротьбою з торгівлею людьми, у тому числі з примусовою працею. La Strada та Фонд Ро МОС (Допомога) жінкам та дітям ім. Марії Непорочної з Катовиць виконують завдання Національного інформаційно-консультаційного центру для жертв торгівлі людьми (НІКЦ). До основних завдань НІКЦ належить виявлення жертв торгівлі людьми,

- інтервенційні дії,
- управління притулками для жертв,
- піклування про іноземців,
- які включені в „Програму підтримки та захисту жертв / свідків торгівлі людьми”, а також
- надання консультативної допомоги.

**В Центрі цілодобово діє телефон довіри
для жертв та свідків торгівлі людьми:**

+48 22 628 0120.

За номером телефону Фонду **+48 22 628 99 99** можна отримати інформацію від спеціалістів, які мають мериторичні знання і готові до виконання всіх завдань, які стосуються протидії торгівлі людьми.

Крім того, у термінових випадках, можна цілодобово телефонувати за номером телефону +48 605 687 750.

Консультації з питань законності працевлаштування громадян України на території Республіки Польщі українською мовою надаються в понеділок, вівторок та середу з **16.00 до 20.00** за телефоном **22 111 35 29**, або з понеділка по п'ятницю з **9.00 до 15.00** за телефоном **22 391 83 60**.

Вам потрібна допомога? Перейти до

www.prawawpracy.pl

Egzemplarz bezpłatny